

بررسی رویکرد نهادهای مالی بین‌المللی در پیشگیری و مقابله با پولشویی

دکتر میثم نوروزی* - مهدی اسکندری خوشگو** - ساناز ابوالقاسمی***

This is an open access article under the CCBY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

طی دهه‌های اخیر شاهد پیشرفت‌های بی‌شماری در حوزه صنایع و فناوری بوده‌ایم که به کارگیری آن‌ها توانسته بازارهای مالی را تحت تأثیر قرار دهد. از سوی دیگر برخی سازمان‌های مجرمانه با انجام معاملات کاذب سعی در ایجاد هرج و مرج در بازار سهام و تضعیف ساختارهای مالی را دارند. بدیهی است که گسترش این فعالیت‌ها موجب بی‌ثباتی اقتصاد جهانی شده و می‌تواند اثربخشی قوانین و مقررات بین‌المللی و سرمایه‌گذاری‌های خارجی را کاهش دهد. با توجه به پیچیده‌تر شدن جرائم مالی و لزوم مبارزه با جرائم بین‌المللی و تروریسم، این پرسش مطرح می‌شود که پدیده پولشویی چه تأثیری بر اقتصاد جهانی داشته و رویکرد نهادهای مالی بین‌المللی در پیشگیری و مقابله با این فرآیند چیست؟ بر اساس یافته‌های این پژوهش که به روش توصیفی - تحلیلی صورت گرفته، پولشویی یکی از معضلات اساسی در عرصه اقتصاد بین‌الملل است. نظارت نهادهای بین‌المللی بر نظام‌های مالی می‌بایست با هدف حفاظت از یکپارچگی و ثبات نظام‌های مالی بین‌الملل انجام گیرد و این امر مستلزم این است که نهادهای مالی بین‌المللی از طریق تعامل با یکدیگر و همکاری با کشور های گوناگون، اقدامات خود را در زمینه مبارزه با پولشویی اعم از ردیابی جریان پول های کثیف، افزایش شفافیت سیستم های بانکی بین‌المللی، توسعه هرچه بیشتر زیرساخت های الکترونیکی، یکپارچه سازی سیستم اطلاعات مالی و ... ارتقاء داده و در سطح جهانی مطرح کنند.

کلیدواژگان

اقتصاد بین‌الملل، پولشویی، جامعه بین‌الملل، مبارزه با پولشویی، نهادهای بین‌المللی

* استادیار حقوق بین‌الملل عمومی، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان. / نویسنده مسئول

/ایمیل: m.norouzi@basu.ac.ir

** دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، موسسه آموزش عالی عمران و توسعه، همدان.

*** دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان.

مقدمه

دستاوردهای بشر در قرن بیستم منجر به تحولات بزرگ در عرصه اقتصاد جهانی و در نظام‌های بانکی و مالی شده است و هم‌زمان با آن و به‌صورت امری اجتناب‌ناپذیر سبب توسعه انواع جرائم سنتی در ابعاد و مقیاس جهانی و با شیوه‌ها و روش‌ها نوین گردید که از جمله آن‌ها پدیده پول‌شویی^۱ است. پدیده پول‌شویی، با انتفاع از تحولات حوزه‌ی امور مالی و پدیده‌ی جهانی شدن در دهه‌های اخیر به‌طور بی‌سابقه‌ای گسترش یافته و اقتصاد همه کشورهای و اقتصاد جهانی را با چالش‌های جدی مواجه نموده است. پدیده پول‌شویی، به معنای قانونی جلوه دادن وجوه و درآمدهای غیرقانونی است. صندوق بین‌المللی پول^۲ و وب‌سایت رسمی خود این جرم را به‌عنوان فرآیندی تعریف کرده است که در آن منبع غیرقانونی دارایی‌های به‌دست آمده یا تولیدشده توسط فعالیت‌های مجرمانه پنهان می‌شود تا ارتباط بین صندوق‌ها و فعالیت مجرمانه اصلی پنهان شود. توضیح مشابهی توسط یک‌نهاد بین‌دولتی که به‌عنوان گروه ویژه اقدام مالی^۳ شناخته می‌شود، ارائه شده است که وقتی یک فعالیت مجرمانه سود قابل توجهی ایجاد می‌کند، فرد یا گروهی که در اعمال مجرمانه دخیل هستند باید راهی برای کنترل وجوه بدون جلب توجه بیابند.

فعالیت زیربنایی یا افراد درگیر و مجرمان این کار را با پنهان کردن منابع، تغییر شکل یا انتقال وجوه به‌جایی انجام می‌دهند که احتمال جلب توجه کمتری وجود دارد. پول‌شویی می‌تواند شامل هر تراکنش مالی باشد که در نتیجه یک عمل غیرقانونی حاصل شده است. فعالیت غیرقانونی پول‌شویی اکنون از طریق شبکه پیچیده‌ای از شرکت‌های پوسته به‌عنوان یک خطر بالقوه شناخته می‌شود. با توجه به تنوع فعالیت‌های غیرقانونی و حجم وسیع پول‌های حاصل از آن، حجم گسترده‌ای از سرمایه‌های در گردش را پول‌های کثیف به خود اختصاص می‌دهند. «با توجه به اثرات مخرب و زیان‌بار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی پول‌شویی، امروزه ضرورت جلوگیری از تبدیل، نقل و انتقال، پذیرش یا تملک دارایی‌ها با منشاء غیرقانونی کاملاً احساس می‌شود» (موسوی نژاد، رنجبر، ۱۴۰۱: ۷)؛ (Mousavi Nejad & Ranjbar, 2022: 7). در پژوهش حاضر، در پی پاسخ به این پرسش‌ها هستیم که پدیده پول‌شویی چه تأثیری بر اقتصاد جهانی داشته و رویکرد نهادهای مالی بین‌المللی در پیشگیری و مقابله با این فرآیند چیست؟ امروزه پول‌شویی، رشد بسیاری یافته و تهدیدی برای نظام‌های مالی بین‌المللی به‌شمار می‌رود. به همین علت، عزم نهادهای مالی بین‌المللی بر مبارزه با آن متمرکز شده و برنامه‌های مختلفی را برای نیل به این امر به کار برده‌اند.

۱- پیشینه

در پژوهشی تحت عنوان «رژیم بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی: نقش گروه ویژه اقدام مالی» (الکساندر، ۲۰۰۱: ۲۳۱-۲۴۸)؛ (Alexander, 2001: 231-248) بیان شده است که گروه ویژه اقدام مالی دارای

^۱. Money laundering.

^۲. International Monetary Fund (IMF).

^۳. Financial Action Task Force (FATF).

ابتکاراتی برای مبارزه با پدیده پولشویی می‌باشد و با رویکردی که اتخاذ می‌نماید، از جرائم مالی جلوگیری می‌کند.

در پژوهشی دیگر تحت عنوان «مشارکت صندوق بین‌المللی پول در مبارزه با پولشویی» (ای. هولدر، ۲۰۰۳: ۳۸۳-۳۸۷)؛ (E Holder, 2003: 383-387) بیان شده است که صندوق بین‌المللی پول، برای مبارزه با پدیده پولشویی دارای صلاحیت و ابزارهایی است. همچنین به بررسی تعاملات صندوق بین‌المللی پول با گروه ویژه اقدام مالی در جهت مقابله با پولشویی می‌پردازد. در پژوهشی تحت عنوان «اثر بخشی همکاری قضایی در مبارزه با پولشویی» (ورنیه و گاودین، ۲۰۰۸: ۲۰)؛ (Vernier & Gaudin, 2008: 20) بیان شده است که همکاری نهادهای بین‌المللی چه تأثیراتی در مقابله با پولشویی دارد. همچنین بیان شده است که نهادهای بین‌المللی باید قوانین سخت‌گیرانه‌تری را اعمال کنند.

تفاوتی که پژوهش‌های مذکور با این مقاله دارند در این است که این پژوهش‌ها توجه دقیقی و مستقیمی به مقوله نقش نهادهای مالی بین‌المللی در مقابله با پدیده پولشویی نداشته‌اند. نویسندگان این پژوهش قصد دارند به‌طور ویژه، رویکرد نهادهای مالی بین‌المللی در پیشگیری و مقابله با پدیده پولشویی را بررسی نمایند.

۲- چارچوب مفهومی و مبانی نظری

۲-۱- مفهوم پولشویی

پولشویی فرآیندی است برای پنهان کردن منشاء مجرمانه وجوه حاصل شده از انواع جرائمی مانند قاچاق مواد مخدر، قاچاق اسلحه، فحشا و غیره باهدف ایجاد این باور که سرمایه به‌دست آمده غیرقانونی، منبع قانونی دارد و سپس وارد کردن این سرمایه به مدار اقتصاد قانونی؛ به بیان دیگر پولشویی به‌طور کلی به‌عنوان معرفی سود حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی به مدارهای اقتصادی قانونی، تعریف می‌شود. تبهکاران همیشه سعی کرده‌اند منشاء دارایی‌های به دست آمده از جنایات را پنهان، تا همه آثار خلافتکاری خود را پاک کنند. این روزها روش‌های پولشویی پیچیده‌تر شده و منطبق‌تطهیر، دیگر تغییر شکل اسکناس به شمش طلا نیست، بلکه ساخت ویتترین قانونی برای عملیات و فعالیت‌های غیرقانونی است. از نظر گروه ویژه اقدام مالی در مورد پولشویی، به‌عنوان یک سازمان بین‌المللی متخصص در مبارزه با پولشویی، «پولشویی شامل پردازش مجدد عواید با منشاء مجرمانه برای پنهان کردن منشاء غیرقانونی آن‌ها است. این فرآیند از اهمیت حیاتی برخوردار است، زیرا به مجرم اجازه می‌دهد تا از این مزایا بهره‌مند شود». شورای اروپا^۱ پولشویی را بر اساس هدف آن تعریف کرده است که می‌توان آن را این‌گونه خلاصه کرد: «تبدیل وجوه غیرقانونی به پول قانونی، قابل سرمایه‌گذاری مجدد در بخش‌های قانونی یا قابل استفاده برای اهداف شخصی». «ازنقطه نظر فنی، پولشویی عبارت است از پنهان کردن دارایی‌هایی که منشاء غیرقانونی دارند از طریق سوءاستفاده از ابزارها و مدارهای بازار مالی، به‌منظور به حداقل رساندن خطر کشف ارتباط

¹. The Council of Europe.

بین جرائم ارتكابی و سود حاصله، به بیان ساده‌تر، پول‌شویی روش قانونی کردن پول‌های کثیف است» (Vernier, 2017: 59).

۲-۲- فرآیند سفید کردن پول

از نظر تئوری، هر فرآیند سفید کردن سه هدف متوالی را دنبال می‌کند: اولین فعالیت‌ها با هدف پنهان کردن مالکیت و همچنین منشاء غیرقانونی وجوه کثیف است. سپس، شکل پول باید تغییر کند، یعنی حجم عظیم و دست و پا گیر پول نقد باید به پول غیرنقد تبدیل شود و آخرین مرحله مربوط به گسستن زنجیره بین جرم اصلی که منبع وجوه را تشکیل می‌دهد و وجوه حاصله است. هدف از این فعالیت‌ها پاک کردن آثاری است که به منشاء درآمد برمی‌گردد. «فرآیند تطهیر و سفید کردن پول چندین مدل دارد که شناخته شده‌ترین آن‌ها، مدل کلاسیک است که توسط مقامات گمرکی ایالات متحده آمریکا ایجاد شده است. در این مدل عملیات شستشو متشکل از سه بخش است که هر بخش باید به دقت و تماماً انجام شود و بعد می‌توان به سراغ مرحله بعدی رفت. این سه بخش عبارتند از «جایگذاری، انباشت کردن و ادغام کردن» و البته پر ریسک‌ترین مرحله نقطه پایانی یعنی مرحله ادغام و سرمایه‌گذاری پول در اقتصاد قانونی می‌باشد. در مرحله اول (جایگذاری)، پولشوها به دنبال وارد کردن مبالغ نقدی ناشی از جرائم ارتكابی در سیستم مالی هستند، تا آن‌ها را به «اعتبار» در داخل سیستم بانکی تبدیل کنند. این فرآیند در یک مدت نسبتاً طولانی با واریز وجوه به حساب‌های بانکی انجام می‌شود. در مرحله دوم، عملیات با انجام چندین تراکنش متوالی که اغلب در سیستم مالی و بانکی انجام می‌شود، صورت می‌گیرد. با توجه به تعداد زیادی از اعمال انجام شده، همراه با تکنیک‌های پیچیده و مبتکرانه، این مرحله، بازسازی زنجیره معاملات را برای مقامات قانونی در رسیدن به منشاء مجرمانه دشوار می‌کند. در این مرحله، شوینده‌ها، به عنوان مثال، پول نقدی که قبلاً در بانک قرار داده شده‌است را به ابزارهای پرداختی مانند چک، تبدیل می‌کنند. در آخرین مرحله از فرآیند پولشویی، هدف بازگرداندن وجوه با منشاء غیرقانونی به شبکه پولی و مالی قانونی به منظور سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مختلف سودآور اقتصادی است. در این مرحله پولشوها معمولاً دو هدف را دنبال می‌کنند: از یک طرف، آن‌ها به دنبال به حداکثر رساندن بازده سرمایه‌گذاری خود مانند هر سرمایه‌گذار منطقی دیگر هستند. از سوی دیگر، آن‌ها سعی می‌کنند به هر قیمتی، محصولات حاصل شده از دو مرحله قبل را به فروش برسانند» (ساطعی، ۱۴۰۱: ۸)؛ (Sateai, 2022: 8).

۲-۳- اثرات پولشویی بر اقتصاد

مبارزه با پول‌شویی پدیده‌ای است که باید توسط جامعه بین‌المللی و سیاست‌گذاران و دولتمردان تمامی کشورهای جهان، مورد توجه ویژه قرار بگیرد تا برای آن‌ها امنیت و ثبات اقتصادی به ارمغان بیاورد. به عقیده صندوق بین‌المللی پول برای ایجاد شرایط پایدار و شفاف سازی اقتصادی، مبارزه با پدیده پولشویی یک امر لازم و ضروری است، هر اندازه اقتصاد از شرایط رقابتی بیشتر فاصله بگیرد، بستر برای فعالیت‌های پول‌شویی آماده‌تر و گسترده‌تر خواهد شد. مهم‌ترین خطر پول

شویی؛ تهدید اقتصاد در سطح ملی و در سطح بین‌المللی است. براساس آمار وجوه پول بین‌المللی، پول شویی چیزی حدود ۲ تا ۵ درصد محصول ناخالص داخلی کشورهاست. این درصد نشان می‌دهد که میزان پول شویی بین ۵۹۰ میلیارد تا ۵٫۱ تریلیون دلار است، یعنی کمترین مقدار پول شویی رقمی معادل کل تولید اقتصادی کشوری مانند اسپانیا می‌باشد. «در کشورهای توسعه نیافته، پولشویی موجب فرار سرمایه به صورت غیرقانونی می‌شود. در این کشورها، مجرمان، پول‌ها را از طریق بانک‌ها و صرافی‌ها تبدیل به ارز می‌کنند و به کشورهای پیشرفته منتقل می‌سازند» (اردبیلی، ۱۳۸۲: ۱۸۴)؛ (Ardebili, 2003: 184). پولشویی دارای آثار و تبعات منفی فراوانی در عرصه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی است (جاننتی، ۱۳۹۶: ۶۲)؛ (Jantani, 2017: 62). بطور کلی آثار پدیده پول شویی برای اقتصاد کلان کشورها شامل موارد زیر می‌شود:

۱) ایجاد رقابت نابرابر در بازارها. ۲) اختلال در نظام پولی. ۳) اختلال در بازار ارز. ۴) اختلال در نظام مالیاتی. ۵) ایجاد اطلاعات و آمار اقتصادی نادرست. ۶) اختلال در ساز و کار بازار. ۷) اختلال در نظام بانکی. ۸) تأثیر نامطلوب بر پس انداز جامعه. ۹) اختلال در تجارت بین‌الملل. ۱۰) آلوده شدن و بی‌ثباتی اقتصاد. ۱۱) تضعیف بخش خصوصی و برنامه‌های خصوصی سازی.

۴-۲- پولشویی در جهان

طبق آمار منتشر شده از سازمان ملل متحد، میزان پولشویی جهان در سال، حدود ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ میلیارد دلار برآورد شده است. بیش از ۵۰ درصد این عملیات به سیستم بانکی سوئیس متعلق است. مکانیزم پولشویی در جهان متفاوت است. ساده‌ترین روش ایجاد حساب‌های بانکی تودرتو است. در این روش، پول را از چندین مسیر عبور می‌دهند تا سرمنشاء آن طی کانال‌های متعدد در بانک‌های مختلف، گم شود و قابل پیگیری نباشد. استفاده از نظام بانکی و بورس اوراق بهادار را باید از متداول‌ترین شیوه‌های پولشویی تلقی کرد. بانک‌ها کانالی هستند که از طریق آن، اکثر پول‌های کثیف وارد نظام مالی قانونی می‌گردند. تخمین صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد که همه ساله ۲ تا ۵ درصد تولید جهان پول شویی می‌گردد. که تقریباً نیمی از این کار در بانک‌ها صورت می‌گیرد. محکومیت یک کشور به ویژه بانک‌ها و مؤسسات مالی آن به عدم رعایت ضوابط پذیرفته شده بین‌المللی در امر مبارزه با پول شویی متضمن آثار و تبعات سنگینی به لحاظ ریسک سوء شهرت و غیره است، این امر باعث می‌گردد مراکز مالی کشور مورد اتهام قرار گرفته و در سطح بین‌المللی در زمره مراکز مالی غیرمطمئن طبقه بندی شود. «بانک‌ها موظف هستند هر جا دلایل قابل قبولی جهت شک به پول شویی وجود دارد، آن را گزارش نمایند. ولی این موضوع امری عملی نبوده و تابع نظریات افراد می‌باشد» (Walter, 1999: 7).

پول شویی می‌تواند هم در سیستم بانکی و هم در بازار بورس راه یابد. منابع مالی ممکن است از راه غیرقانونی و نامشروع به اوراق سهام و یا حساب سپرده تبدیل شود. در صورتی که سرمایه‌گذاران در هنگام فروش سهام، مستند قانونی ارائه نمایند، جای سؤال پیش می‌آید که این درآمد از چه منبعی حاصل شده است، هرچند برای خرید و فروش سهام در بورس از وجه نقد استفاده نمی‌شود و وجه مذکور به صورت چک بانکی و غیره در اختیار بورس قرار می‌گیرد، اما می‌بایست

منشاء پول حاصل مشخص باشد تا از لحاظ قضایی و امنیتی و انتظامی در صورت بروز خلاف قابل پیشگیری باشد؛ سیستم بانکی و بورس باید متقابلاً در این امر نظارت و کنترل کافی داشته باشند. راه دیگری که در بورس پولشویی صورت می‌گیرد استفاده از نماینده قانونی برای خرید سهام شرکت‌ها، حلقه ارتباط بین مجرم و پولی را که او به طور نامشروع کسب کرده است، از بین می‌برد. نام نماینده در دفترها و اسناد شرکت‌ها به عنوان دارنده سهام ثبت می‌شود. نماینده فقط عامل و یا امین مالک واقعی است و مالک واقعی سهام ممکن است حتی برای نماینده نیز نامعلوم باشد. «همچنین معامله سهام و اوراق بهادار می‌تواند مجرای برای فرار پول شویان باشد» (Durguti & Arifi & Gashi & Spahiu, 2023: 5). شیوه دیگر پولشویی، تصفیه پول است. به این معنی که اسکناس‌های خرد حاصل از فروش مواد مخدر و کالاهای قاچاق در خیابان‌ها به اسکناس‌های درشت تبدیل می‌کنند. معمولاً برای تبدیل اسکناس‌های ریز به اسکناس‌های درشت، از افراد زیادی استفاده می‌شود. گفتنی است که تأمین و تبدیل این اسکناس‌ها غالباً توسط اشخاص ثالث صورت می‌گیرد. «به نظر می‌رسد که انجام اقداماتی در جهت تفکیک آورده‌های مالی قانونی از پول‌های کثیف می‌تواند ارزش افزوده حاصل از این جرم را کاهش دهد» (McCarthy & Santen & Fiedler, 2014: 4).

۲-۵- ضرورت مبارزه با پول‌شویی

تلاش‌های بین‌المللی برای مبارزه با پولشویی بازتاب راهبردی می‌باشد که هدف آن تضعیف قدرت اقتصادی سازمان‌های مجرم است. این امر با جلوگیری از مصرف عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه و تأثیر سوء اقتصادی فعالیت‌ها مجرمانه بر تار و پود اقتصاد قانونی و رسمی تحقق می‌یابد. مبارزه با پول‌شویی^۱ به شبکه‌ای از قوانین، مقررات و رویه‌ها اشاره دارد که با هدف کشف تلاش‌هایی که در جهت پنهان کردن وجوه غیرقانونی حاصل از معاملات صورت می‌پذیرد، انجام می‌شود. مبارزه با پول‌شویی به دنبال یافتن فرآیند مخفی کردن ابعاد مختلف از فرار مالیاتی و قاچاق مواد مخدر، انسان و اسلحه تا فساد عمومی و تأمین مالی افراد و گروه‌ها است. نظام مبارزه با پول‌شویی در برخی نهادهای بین‌المللی بزرگ جهت نظارت بر فعالیت‌های بالقوه مشکوک به پول‌شویی اجرا می‌شود. تلاش‌های ضد پول‌شویی به دنبال این است که پنهان کردن سود حاصل از جرم و جنایت را دشوارتر کند. «در سال‌های اخیر پولشویی چنان به اقتصادهای ملی و بین‌المللی، ضربات جبران‌ناپذیری وارد کرده و می‌کند که نهاد‌های زیادی برای مبارزه با آن در سطح کشورها و جهان ایجاد شده است» (Alldrige, 2008: 6).

۳- تاریخچه پولشویی و مبارزه با آن

پولشویی دارای سابقه دیرینه است. کاربرد اصطلاح پولشویی به دهه ۱۹۳۰ میلادی باز می‌گردد. در این دوره باند آلکاپون برای جمع‌آوری پول‌های حاصل از فعالیت‌های تبهکارانه، رختشوخانه‌های

^۱. Anti-Money Laundering.

سکه ای را خریداری و راه اندازی کردند. پولشویی بعد از جنگ جهانی دوم، ابعاد گسترده تری به خود گرفت و اقتصاد ملی را تحت تأثیر قرار داد. اولین ساختارهای ضد پولشویی منسجم و متمرکز با ابتکار گروه ویژه اقدام مالی در سال ۱۹۸۹ بنا نهاده شد. بدین صورت که گروهی از کشورها و سازمان‌های بین‌المللی برای ایجاد همکاری‌های یکپارچه و مؤثر در عرصه جهانی مبارزه با پولشویی سازمان‌یافته، گروه ویژه اقدام مالی را تشکیل دادند. در اکتبر ۲۰۰۱ با اوج‌گیری حملات تروریستی به ویژه فاجعه تروریستی ۱۱ سپتامبر، عمده تمرکز فعالیت‌های گروه ویژه اقدام مالی، در راستای مبارزه با تأمین مالی تروریسم گسترش یافت. قانون مبارزه با پولشویی سال ۲۰۲۰ ایالات متحده، که در اوایل سال ۲۰۲۱ به تصویب رسید، گسترده‌ترین اصلاح مقررات مبارزه با پولشویی جهان از سال ۲۰۰۱ بوده است. قانون سال ۲۰۲۱ شامل سازوکارهای شفافیت ساز سازمانی نیز بود که استفاده از شرکت‌های صوری و تراکنش‌های لایه‌ای را در جهت اقدامات مشمول تحریم، فرار مالیاتی و پولشویی سخت‌تر می‌کند.

۴- رویکرد نهادهای مالی بین‌المللی در پیشگیری و مقابله با پولشویی

۴-۱- صندوق بین‌المللی پول

حضور پررنگ صندوق بین‌المللی پول در عرصه جهانی، توان نظارتی بالا و داشتن تخصص در حوزه مالی، این سازمان را به عضو جدایی‌ناپذیر عرصه بین‌الملل برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم مبدل کرده است. در مارس ۲۰۰۴، صندوق بین‌المللی پول تصمیم گرفت ارزیابی‌های انطباق قوانین حوزه مبارزه با پولشویی و کمک‌های فنی در این حوزه را در لیست فعالیت‌های عادی خود بگنجانند تا بتواند کمک بیشتری به کشورها و مناطق درگیر کند. «در حقیقت این اقدام با هدف کمک رسانی به دولت‌ها و اعطای وام‌های کلان برای مقابله با پولشویی و تأمین مالی تروریسم صورت گرفت» (Hunter & Biglaiser, 2020: 3). «صندوق بین‌المللی پول با رویکردی چندجانبه در مبارزه بین‌المللی علیه پولشویی و تأمین مالی تروریسم ورود می‌کند، زیرا صندوق به‌عنوان یک سازمان مشارکتی با اعتبار جهانی، نهادی قابل اعتماد و حیاتی برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات، توسعه رویکردهای مشترک در مورد مسائل مهم و ترویج سیاست‌ها و استانداردهای مطلوب حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم محسوب می‌گردد» (Bartulovic & Aljinovic & Piplica, 2023: 7).

در حال حاضر، سه بخش اصلی فعالیت صندوق بین‌المللی پول در حوزه مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم عبارت‌اند از: الف) ارزیابی‌ها: طبق رویکرد صندوق، هر ارزیابی مرتبط با نقاط قوت و ضعف سازوکار مالی کشورهای عضو می‌بایست حتماً از نظر مطابقت با برنامه ارزیابی مالی مبارزه با پولشویی و لایحه کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم مورد پالایش قرار گیرند. چنین ارزیابی‌هایی به صورت یکپارچه و هماهنگ با توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی و بانک جهانی بر مبنای یک رویکرد مورد توافق و مشترک چه برای سازمان‌های مالی، چه بانک‌ها و چه مؤسسات غیرمالی اندازه‌گیری و اجرا می‌گردد. ب) کمک‌های فنی: صندوق بین‌المللی پول

با همراهی بانک جهانی، کمک‌های فنی قابل توجهی را به کشورهای عضو خود در جهت تقویت چارچوب‌های قانونی، نظارتی، نهادی و مالی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم ارائه می‌کند. پ) پیشنهاد سیاست‌های کاربردی: پژوهشگران و برنامه‌ریزان صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی با ارائه تحلیل‌های بنیادین و پیشنهاد سیاست‌های بین‌المللی در طراحی، اجرا و پیاده‌سازی قوانین و رویکردهای مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، در حوزه مشورت‌های سیاستی و کمک‌های پژوهانه فعال بوده‌اند. «مشارکت این نهاد در تعیین سیاست‌های مالی توانسته زمینه ایجاد اقتصاد مولد و تأمین کالاهای عمومی را در بسیاری از کشورها تسهیل کند» (Holder, 2003: 6).

۴-۲- بانک اروپایی توسعه و نوسازی^۱

این بانک در سال ۱۹۹۱ میلادی در پاسخ به چالش‌ها و تغییرات بی‌سابقه ناشی از حرکت کشورهای اروپای شرقی و آسیای مرکزی از اقتصاد برنامه‌ریزی شده متمرکز به سمت اقتصاد هدایت شده توسط بازار تأسیس شد و حمایت از این دگرگونی را تعهد نمود. این بانک با حضور به عنوان یک سرمایه‌گذار و وام‌دهنده عمده در معاملات بدهی و حقوق صاحبان سهام واحدهای تجاری و مؤسسات مالی ساکن در کشورهای تحت فعالیت خود اقدامات ضدپولشویی و مقابله با تأمین مالی تروریسم را بهبود بخشید و همواره به دنبال بهبود این اقدامات بوده است. «این بانک همچنین مصمم بود که اطمینان‌یابند تمامی عملیاتش دارای اثر تغییری یعنی مشارکت در دگرگونی اقتصاد این کشورها از اقتصاد برنامه‌ریزی شده به اقتصاد مبتنی بر بازار آزاد می‌باشد و از طریق اصرار بر استانداردهای ضدپولشویی و مقابله با تأمین مالی تروریسم به این فرآیند کمک نمود» (Florea & Aivaz & Vancea, 2022, 5). مانند گذشته این بانک بر اهمیت اقدامات مناسب ضدپولشویی و مقابله با تروریسم در پروژه‌های تجدید سازمان و بهسازی خود و دیگر سرمایه‌گذارهای با دولت‌های محل فعالیت خود تأکید می‌نماید و با بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و دیگر مؤسسات مالی بین‌المللی از طریق ایفای نقش خود به عنوان سرمایه‌گذار و وام‌دهنده اصلی همکاری می‌نماید، این بانک با پیشگامان توسعه استانداردهای ضد پولشویی و تأمین مالی تروریسم از جمله کارگروه اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی همکاری خواهد نمود. «برخی از کارشناسان اقتصادی معتقدند که تأسیس بانک اروپایی توسعه و نوسازی با هدف گسترش کارآفرینی در جوامع اروپایی و توسعه بنگاه‌های اقتصادی صورت گرفته است تا خسارات ناشی از دوران پساجنگ سرد در دراز مدت کاهش یابد» (Linarelli, 1995: 7).

۴-۳- گروه ویژه اقدام مالی

گروه ویژه اقدام مالی، به‌طور مرتب روش‌ها و روندهای پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را بررسی می‌کند تا از ارتباط مستمر سیاست‌ها و استانداردهای خود اطمینان حاصل کند. «پول‌شویی برای تجارت، به علتی از زوایای پنهان و ناشناختگی در روش‌های ارتکاب، توجه نهادهای ضدپولشویی

¹ The European bank for reconstruction and development (EBRD).

به‌ویژه اف‌ای‌تی‌اف را جلب کرد» (جمالی حاجیانی و عبدلهی و میرزایی، ۱۴۰۲: ۲۵۷)؛ (Jamali, Hajiani & Abdulahi & Mirzaei, 2023: 257) بنابراین اولین وظیفه گروه ویژه اقدام مالی، ایجاد استاندارد بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی بود. گروه ویژه اقدام مالی، اولین مجموعه استانداردهای بین‌المللی ضدپول‌شویی خود را در سال ۱۹۹۰ با چهل توصیه در مورد پول‌شویی صادر کرد. این توصیه‌ها در سال ۱۹۹۶ مورد بازنگری قرار گرفتند تا تغییرات در روش‌های پول‌شویی در نظر گرفته شود. «تکامل مداوم روش‌های پول‌شویی گروه ویژه اقدام مالی را بر آن داشت تا از طریق به‌روزرسانی استانداردهای گروه ویژه اقدام مالی در ژوئن ۲۰۰۳ اقدام کند» (Yeh, 2022: 5).

گروه ویژه اقدام مالی باید از اقدام جهانی برای مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم و اجرای دقیق توصیه‌های چهلگانه خود در سراسر جهان اطمینان حاصل کند. بنابراین گروه ویژه اقدام مالی این اقدام را از اعضای خودش شروع کرد. «گروه ویژه اقدام مالی به‌منظور تشکیل شبکه‌ای جهانی از سازمان‌ها علیه پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم، مشارکت قوی با این سازمان‌ها ایجاد کرده است» (Al-Zaqibh, 2013: 45). گروه ویژه اقدام مالی از همه کشورها می‌خواهد تا گام‌های لازم را برای منطبق کردن نظام‌های ملی خود برای مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم با توصیه‌های جدید گروه ویژه اقدام مالی بردارند و این اقدامات را به‌طور مؤثر اجرا کنند. در چهل توصیه برای مبارزه با پول‌شویی، گروه ویژه اقدام مالی به‌طور خاص تعاریف فنی و حقوقی پول‌شویی را که در کنوانسیون‌های وین و پالرمو آمده، گنجانده است و ۲۰ دسته از جرائم طراحی شده را فهرست می‌کند که باید به‌عنوان جرائم اصلی برای پول‌شویی گنجانده شوند. «عنصر کلیدی در مبارزه با پول‌شویی، نیاز به نظارت و ارزیابی سیستم کشورها با رعایت استانداردهای بین‌المللی است» (Felix, 2019: 44).

۴-۴-۱- انجمن بین‌المللی ناظران بیمه^۱

انجمن بین‌المللی ناظران بیمه، که در سال ۱۹۹۴ تأسیس گردید، یک سازمان نظارت‌کننده می‌باشد که از بیش از ۱۰۰ کشور و حوزه قضایی مختلف تشکیل شده است. «اهداف اولیه آن عبارتند از: ۱- گسترش همکاری در میان ضابطه‌گذاران صنعت بیمه. ۲- تنظیم استانداردهای بین‌المللی برای نظارت بر بیمه. ۳- آموزش اعضاء. ۴- کار مشترک با ضابطه‌گذاران در دیگر بخش‌های مالی و مؤسسات مالی بین‌المللی» (Ujoodha & Suppiah, 2023: 8). ضمن اینکه انجمن بین‌المللی ناظران بیمه موضوعات مختلفی از جمله تمام حوزه‌های نظارت بر بیمه را پوشش می‌دهد و به مسئله پولشویی در یکی از نشریات این سازمان پرداخته شده است. در ژانویه سال ۲۰۰۲، انجمن بین‌المللی ناظران بیمه، نشریه شماره ۵ بنام رهنمودهایی برای نظارت و شرکت‌های بیمه را منتشر ساخت. این نشریه بطور جامع به مسئله پولشویی در صنعت بیمه می‌پردازد. همانند دیگر نشریات بین‌المللی، رهنمودهای مقابله با پولشویی برای پیاده‌سازی در کشورها در نظر گرفته شده است و

¹ International Association of Insurance Supervisors (IAIS).

شرکت های خاص بیمه، خدمات ارائه شده در یک کشور، سیستم مالی، اقتصاد، و ساختار قانونی و سازمانی آن را مورد بحث قرار می دهند. این نشریه در مورد شرکت های بیمه چهار اصل دارد: ۱- تطبیق با قوانین مقابله با پولشویی. ۲- در اختیار داشتن برنامه های شناسایی مشتری. ۳- همکاری با تمام ضابطین قانون. ۴- در اختیار داشتن سیاست ها و شیوه های مقابله با پولشویی و برنامه های آموزشی برای کارکنان. این چهار اصل به موازات چهار اصل اظهار شده در بیانیه کمیته بال می باشد. «نشریه مذکور کاملاً با توصیه های چهل گانه، شامل گزارش عملیات مشکوک و دیگر الزامات، مطابقت دارد» (Kawai, 2005: 8).

۴-۵- سازمان بین المللی کمیسیون های اوراق بهادار^۱

سازمان بین المللی کمیسیون های اوراق بهادار، وظیفه تنظیم مقررات و اداره قوانین اوراق بهادار را در کشورهای مربوطه به عهده دارد. در حال حاضر ۱۰۵ کشور در این سازمان عضویت دارند. در صورتی که یک مقام دولتی اداره قوانین اوراق بهادار را در یک کشور به عهده نداشته باشد، یک مجموعه خودگردان، نظیر یک سازمان بورس، از آن کشور می تواند حق رأی داشته باشد. سازمان های بین المللی و اعضای وابسته نیز در این سازمان مشارکت دارند، اما از امتیازات رأی دهی برخوردار نیستند. «سازمان بین المللی واسطه گران اوراق بهادار سه هدف اصلی دارد: ۱- حمایت از سرمایه گذاران. ۲- اطمینان از وجود بازارهای سالم، کارآمد و شفاف. ۳- کاهش ریسک سیستماتیک» (Gerbrands & Unger & Getzner & Ferwerda, 2022: 6).

در سال ۱۹۹۲، سازمان بین المللی واسطه گران اوراق بهادار یک قطعنامه در خصوص پولشویی به تصویب رسانید. نظیر دیگر سازمان های بین المللی، سازمان بین المللی کمیسیون های اوراق بهادار اختیار قانون گذاری ندارد. همانند کمیته بال و انجمن بین المللی نظار بیمه، این سازمان برای اجرای توصیه ها در کشورهای مربوطه به اعضای خود تکیه می کند. «درحقیقت این نهاد با ترویج استانداردهای نوین در قانون گذاری و نظارت بر نهادهای مالی سعی در ایجاد بستر همکاری میان سازمان های بین المللی را دارد» (Alexander, 2010, 5).

۴-۶- سازمان توسعه و همکاری اقتصادی^۲

این سازمان اولویت را به مبارزه با جرائم اقتصادی از جمله فساد و تقلب مالیاتی داده است. اصول حاکمیت شرکتی و کارهای انجام شده در زمینه منافع مالکانه مورد توجه کارگروه مالی برای مبارزه با پولشویی می باشد. این سازمان به دقت روابط بین المللی پولشویی و رشوه خواری بین المللی را بررسی می نماید. پیمان نامه این سازمان در زمینه مبارزه با رشوه خواری مقامات عالی رتبه دولتی در معاملات تجاری بین المللی، کشورهای امضاء کننده را ملزم به انجام اقداماتی در رابطه با تظهير پول های حاصل از رشوه خواری مقامات عالی رتبه دولتی خارجی نموده است. پیمان نامه یک سیستم بررسی موازی جهت اطمینان یافتن از اینکه کشورهای امضاء کننده به صورت مؤثری

¹. International Organization of Securities Commissions (IOSCO).

². The organization for economic co-operation and development (OECD).

ابزارهای ضد رشوه خواری این سازمان را اجرا می‌کنند، ایجاد نموده است. بخشی از این فرایند شامل بررسی اثر بخشی نظام های ضدپولشویی و به کارگیری آن در رشوه خواری بین‌المللی می‌باشد. « کمیته امور مالی این سازمان از سال ۱۹۹۸ میلادی با کارگروه اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی جهت ارتقای همکاری بین‌المللی و منطقه ای بین نهادهای مالیاتی و ضدپولشویی به عنوان راهی برای ارتقای توانایی دولت‌ها جهت مبارزه با این فعالیت‌ها همکاری می‌نمایند» (Woodward, 2004: 9).

۴-۷- گروه آگمونت^۱

گروه آگمونت، یک اتحادیه بین‌المللی متشکل از ۱۶۴ واحد اطلاعاتی مالی کشورهای مختلف جهان است که در سال ۱۹۹۵ در بروکسل در کاخ آگمونت به منظور هماهنگی بیشتر بین واحدهای مسئول مبارزه با پولشویی و مقابله با تأمین مالی تروریسم شکل گرفت. هدف گروه آگمونت این است که واحد اطلاعات مالی کشورهای عضو در مبارزه با پولشویی و مقابله با تأمین مالی تروریسم به صورت هماهنگ و مؤثر عمل کنند. «این گروه می‌کوشد بین ماهیت حساس افشای اطلاعات مالی و حفاظت از محرمانه بودن چنین افشاگری تعادل برقرار نموده و موارد پس از بررسی و تجزیه و تحلیل دقیق در واحد اطلاعات مالی کشورها برحسب مورد به مراجع ذی‌صلاح برای تحقیقات، پیگرد قانونی یا محاکمه تحویل شود» (Aksenova, 2022: 6).

تقویت همکاری بین‌المللی بین واحد اطلاعات مالی کشورها از اهداف مهم گروه آگمونت است که علاوه بر وبگاه و آموزش از طریق نشست‌های سالانه گروه صورت می‌گیرد. در این نشست‌ها به واحدهای اطلاعات مالی تازه تأسیس آموزش‌های لازم ارائه و نسبت به توسعه همکاری‌ها با سایر واحدها و سازمان‌ها آموزش لازم ارائه می‌شود. این گروه کمک می‌کند که واحدهای اطلاعات مالی الگوهایی را برای همکاری و تبادل اطلاعات تهیه و تفاهم‌نامه‌هایی را برای ارتباط مؤثر با همدیگر در پیش گیرند. هدف گروه آگمونت این است که واحد اطلاعات مالی کشورها را متقاعد کند که هم زمینه‌های زیادی برای همکاری بین این واحدها وجود دارد و هم ضروری است که این همکاری‌ها در راستای مقابله با تأمین مالی تروریسم و مبارزه با پولشویی در سطح ملی و بین‌المللی به شکل مؤثر و پایدار صورت گرفته و تقویت هم بشود. «بر همین اساس در مقدمه منشور گروه آگمونت و قطعنامه‌های آن اعضای گروه بر اصول زیر تأکید دارند: ۱- تلاش‌های خود را برای بهبود بیشتر تبادل اطلاعات مؤثر در صورت درخواست و به‌طور خودجوش برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم متحد کنند. ۲- به منظور ارتقاء عملکرد واحدهای اطلاعات مالی کشورها به شکل مؤثر به تبادل اطلاعات در مورد تجربیات مربوطه خود بپردازند. ۳- به منظور ارتقاء ظرفیت واحدهای اطلاعات مالی کشورها از ارائه آموزش و مساعدت فنی، بهبود مبادله نیروی انسانی ماهر، توسعه همکاری عملیاتی و راهبردی و دسترسی به یک کانال امن مبادله اطلاعات بین واحدهای عضو پشتیبانی نمایند. ۴- از لحاظ قانونی در همه حوزه‌های مرتبط با این

¹ Egmont Group.

منشور همکاری کنند» (Adetunji, 2019: 10). به‌طور کلی گروه آگمنت در پاسخ به تحولات محیطی در پی تقویت تبادل مؤثر اطلاعات بین واحدهای اطلاعات مالی کشورها به‌منظور مقابله با تأمین مالی تروریسم و پول‌شویی است.

۴-۸- کمیته بازل در ارتباط با نظارت بر بانک‌ها^۱

عالی‌ترین نهاد بین‌المللی درگیر نظارت بانکی، کمیته بال (بازل) است. این کمیته مرکب است از نمایندگان ارشد بانک‌های مرکزی تعدادی از کشورهای عمده صنعتی دنیا از جمله: آلمان، انگلستان، ایتالیا، فرانسه، آمریکا، سوئیس، سوئد، ژاپن، کانادا و لوکزامبورگ که معمولاً هر سه ماه یک بار توسط بانک تسویه‌های بین‌المللی به عنوان دبیرخانه دائمی آن در شهر بازل سوئیس تشکیل می‌گردد. به دلیل تشکیل جلسات مذکور در شهر بازل، این کمیته به کمیته بازل معروف شده است. کمیته بازل دارای قدرت قانونی نیست، لکن اکثر کشورهای عضو بطور ضمنی موظف به اجرای توصیه‌های آن هستند. کار اصلی کمیته بازل ارائه مشاوره به نظام بانکی در ارتباط با پولشویی است: ۱- صدور بیانیه‌های مربوط به پولشویی در بانک‌ها. ۲- تدوین اصول بانکداری عاری از پولشویی و تأمین مالی تروریسم. ۳- تدوین چارچوب واکاوی ارباب‌رجوع بانکی مظنون به پولشویی و تأمین مالی تروریسم (Singh, 2005: 300).

کمیته بازل سوئیس علاوه بر مسئولیت‌های جهانی خود در ارتباط با سیاست‌گذاری‌های بانکی، در حوزه مقابله با پولشویی نیز وظیفه‌مند است. سیاست‌های مقاوم‌سازی بانک‌ها در ارتباط با خطرات پولشویی را تدوین، اجرا و نظارت می‌کند. «گفتنی است که عضویت در کمیته بازل محدود به کشورهای عضو G10 به علاوه لوکزامبورگ، بلژیک و سوئیس است» (Rost, 2010: 9). «همچنین باید توجه داشت نهاد دیگری در ارتباط با مقاوم‌سازی بانک‌ها تحت عنوان گروه ولفسبرگ فعال است که محدوده فعالیت‌های آن، در حوزه بانک‌های خصوصی است» (Pieth & Aiolfi, 2003: 10).

۴-۹- گروه بانکی ولفسبرگ^۲

گروه ولفسبرگ، یک انجمن غیردولتی متشکل از ۱۳ بانک بین‌المللی است. توسعه استانداردهای صنعت مالی در زمینه سیاست‌های مبارزه با پولشویی، شناسایی مشتریان و مبارزه با تأمین مالی تروریسم هدف این انجمن است. فعالیت‌های این انجمن را می‌توان به فعالیت‌های مبارزه با پولشویی گروه ویژه اقدام مالی در سطح بین‌دولتی تشبیه نمود. گروه ولفسبرگ معتقد است که توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی در خصوص مبارزه با پولشویی «بیش از حد توصیفی و در عین حال خیلی کم قابل درک است». «مستندات متنوعی توسط گروه ولفسبرگ شامل اصول، راهنماها و سؤالات متداول، تدوین و منتشر می‌شود. از جمله این مستندات می‌توان به این موارد اشاره کرد: «بیانیه‌ای در خصوص تأمین مالی تروریسم»، «اصول مبارزه با پولشویی برای بانک‌های کارگزار»^۱

¹. Basel Committee on Banking Supervision (BCBS).

². Wolfsberg Group of Bank.

«راهنمایی در خصوص رهیافت مبتنی بر ریسک برای مدیریت ریسک‌های پولشویی»، «سؤالات متداول در خصوص اشخاص دارای رتبه سیاسی»، «اصول تأمین مالی تجاری»، «راهنمایی در خصوص برنامه‌های تطبیق مبارزه با ارتشاء و فساد»، و بیانیه‌ای که معیارهای افزایش شفافیت تراکنش‌های بین‌المللی را مورد تأکید قرار می‌دهد تا اثربخشی برنامه‌های بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را ارتقاء بخشد» (Haynes, 2004: 5).

پرسشنامه و لفسبرگ یکی از ابزارهایی است که به منظور مبادله اطلاعات لازم در راستای رعایت قوانین و مقررات و مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، توسط گروه و لفسبرگ تدوین شده است. محتوای قابل استفاده از این پرسشنامه و اهمیت تبادل این اطلاعات آن قدر برای بانک‌ها اهمیت دارد، که بدون این که اجباری برای به کار بردن این پرسشنامه وجود داشته باشد، اغلب بانک‌ها (شامل بانک‌های بزرگ و کوچک) استفاده از آن را در دستور کار خود قرار داده‌اند. «اهمیت این پرسشنامه به حدی است که شرکت سوئیفت نیز قراردادی با گروه و لفسبرگ امضاء کرده است. پرسشنامه مذکور اخیراً مورد بازنگری قرار گرفته و پرسش‌های پیشین با جزئیات بیشتر و به صورت کامل‌تری مطرح شده‌اند. به طوری که تعداد سرفصل‌ها از ۱۰ به ۱۳ عنوان و تعداد سؤالات در مجموع از ۱۴۰ به بیش از ۳۰۰ سؤال افزایش یافته است. این موضوع نشان‌دهنده افزایش اهمیت میزان تطبیق بانک‌ها با قوانین و مقررات، هنگام درخواست برای برقراری روابط کارگزاری است» (Dinkel & Horisberger & Tolo: 1991: 3). «از آنجایی که هزینه پیاده‌سازی استانداردها برای از سرگیری روابط با بانک‌های بین‌المللی، از طریق عقد قرارداد با شرکت‌های ارایه‌دهنده خدمات مشاوره و راه‌حل‌های مربوطه در این حوزه بسیار بالاست، بانک‌ها می‌توانند از این پرسشنامه به عنوان چک لیست استانداردهای لازم برای رسیدن به سطح مطلوب استفاده نمایند. اقدامی که می‌تواند ضمن کاهش هزینه‌های مربوط به شناسایی شکاف میان وضع موجود با وضع مطلوب، با تشخیص این که در چه حوزه‌هایی باید چه اقداماتی صورت بگیرد تا این شکاف در کمترین زمان ممکن از بین برود، کمک شایانی به بانک‌ها در راستای رسیدن به سطح مطلوب استانداردهای جهانی نماید» (Rocha & Canales, 2022: 10).

نتیجه‌گیری

اکتساب پول‌های کثیف و تطهیر آن، عملی خلاف و غیرقانونی بوده و دارای تبعات منفی بر اقتصاد کشورها و حتی اقتصاد جهانی می‌باشد. بنابراین پول‌شویی یکی از معضلات اساسی در عرصه اقتصاد بین‌الملل است. بیش از ده‌ها سال است که جامعه جهانی، مبارزه با پول‌شویی را در اولویت وظایف خود قرار داده است. نهادهای مالی بین‌المللی همچون صندوق بین‌المللی پول، گروه ویژه اقدام مالی، گروه اگمونت، گروه و لفسبرگ، کمیته بال و سایر نهادها تعریفی واحد از پولشویی ارائه داده‌اند و راهکارهای استاندارد (از قبیل شناسایی و احراز هویت مشتری، خودداری از انجام معاملات و عملیات مشکوک و گزارش‌دهی آن‌ها به مراجع قانونی، همکاری با سازمان‌های مجری قانون و ...) برای مبارزه با پولشویی تدوین کرده‌اند. از جمله اهداف نهادهای

مالی بین‌المللی در مقابله با جرم پول‌شویی عبارت‌اند از حفاظت از یکپارچگی و ثبات نظام‌های مالی بین‌الملل، قطع منابع در دسترس تروریست‌ها و دشوار کردن سودآوری برای فعالان حوزه تروریسم و فعالیت‌های مجرمانه. با وجود این که نهادهای مالی بین‌المللی، راهکارها و ابتکار عمل‌های متعددی را در زمینه مبارزه با پدیده پولشویی ارائه نموده‌اند، اما هنوز لازم است تا اقدامات بیشتری صورت پذیرد. لذا ضروری است که چنین نهادهایی از طریق تعامل با یکدیگر و همکاری با کشور‌های گوناگون (از طریق امضای موافقت‌نامه‌های دوجانبه و چندجانبه)، اقدامات خود را در زمینه مبارزه با پولشویی اعم از ردیابی جریان پول‌های کثیف، افزایش شفافیت سیستم‌های بانکی بین‌المللی، توسعه هرچه بیشتر زیرساخت‌های الکترونیکی، یکپارچه‌سازی سیستم‌های اطلاعات مالی و ... ارتقاء داده و در سطح جهانی مطرح کنند. همچنین نهادهای بین‌المللی ضد پولشویی می‌توانند با به‌روزرسانی اسناد و قوانین بین‌المللی مالی، نقش مهمی را در شناسایی و مصادره درآمدهای غیرقانونی ایفا نمایند. نظارت نهادهای بین‌المللی بر نظام‌های مالی می‌بایست با هدف شناسایی و تعقیب مجرمان بین‌المللی انجام گیرد و این امر مستلزم ایجاد بسترهای مناسب برای همکاری میان دولت‌ها در زمینه استرداد مجرمان است. مقابله با پدیده پول‌شویی، نیازمند نگاهی ویژه و آگاهانه در سطح جهانی است، لذا نهادهای بین‌المللی باید آموزش حقوقی خاصی تدوین نمایند که شامل آگاهی از کلیه قوانین و مقررات مبارزه با پول‌شویی باشد.

منابع فارسی

۱. اردبیلی، هاله. (۱۳۸۲). پول‌شویی، روش‌ها و تأثیرات آن در ایران و جهان. پژوهشنامه اقتصادی، ۱۰(۳)، ۱۹۸-۱۷۷.
۲. جانتنی، مینا. (۱۳۸۶). شناسایی نقش سیستم‌های کنترل وجوه در جلوگیری از پولشویی الکترونیکی در وب سایت پورتال دیوان محاسبات کشور. *مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری*، ۲(۳)، ۶۹-۶۱.
۳. جمالی حاجیانی، امیر، عبدلهی، اسماعیل، میرزایی، احمد. (۱۴۰۲). پول‌شویی برای سوءاستفاده از نظام تجارت بین‌الملل با نگاهی به چالش‌های بنیادی نظام تجاری ایران. *فصلنامه مطالعات بین‌المللی*، ۲۰(۱)، ۲۸۲-۲۵۷.
۴. ساطعی، زهرا. (۱۴۰۱). جهانی شدن بازارهای مالی و گسترش جرم پول‌شویی، ششمین اجلاس بین‌المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق، تهران، ایران.
۵. موسوی نژاد، سید فتح‌الله، رنجبر، مختار. (۱۴۰۱). ارزش‌های دیجیتال، پول‌شویی و راهکارهای مقابله با آن در قوانین بین‌المللی. *ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۵(۱۱)، ۳۷۷۴-۳۷۶۶.

English References

1. Adetunji, J. (2019). Rethinking the internal mechanism of the EGMONT group in financial crime control. *Journal of Money Laundering Control*, 22(2), 327-338.

2. Aksenova, M. A. (2022). Legal support of anti-money laundering and terrorism financing regime in the conditions of new technologies integration. *RUDN Journal of Law*, 26(1), 112-128.
3. Alexander, K. (2001). The international anti-money-laundering regime: the role of the financial action task force. *Journal of Money Laundering Control*, 4(3), 231-248.
4. Alexander, K. (2010). International Organization of Securities Commissions. *Handbook of Transnational Economic Governance Regimes*, 439-447.
5. Alldridge, P. (2008). Money Laundering and Globalization. *Journal of Law and Society*, 35(4), 437-463.
6. Al-Zaqibh, A.A.M. (2013). International Laws on Money Laundering. *International Journal of Social Science and Humanity*, 3(1), 43-47.
7. Bartulovic, M., & Aljinovic, N., & Piplica, D. (2023). Determining the Relationship Between Corruption and Money Laundering. *Montenegrin Journal of Economics*, 19(2), 109-118.
8. Dinkel, R., & Horisberger, B., & Tolo, K.W. (1991). *Wolfsberg Think Pieces, Improving Drug Safety - A Joint Responsibility*. Springer: Heidelberg.
9. Durguti, E., & Arifi, E., & Gashi, E., & Spahiu, M. (2023). Anti-money laundering regulations' effectiveness in ensuring banking sector stability: Evidence of Western Balkan. *Cogent Economics & Finance*, 11(1), 1-19.
10. Felix, I. (2019). Lessambo. Anti-Money Laundering Laws. *Law*, 37-66.
11. Florea, O. I., & Aivaz, K. A., & Vancea, D. P. (2022). Exploratory Study on the Types of Economic Crimes at EU Level. *Ovidius University Annals: Economic Sciences Series*, 22(2), 68-76.
12. Gerbrands, P., & Unger, B., & Getzner, M., & Ferwerda, J. (2022). The effect of anti-money laundering policies: An empirical network analysis. *EPJ Data Science*, 11(1), 1-33.
13. Haynes, A. (2004). The Wolfsberg Principles - an analysis. *Journal of Money Laundering Control*, 7(3), 207-217.
14. Holder, W.E. (2003). The International Monetary Fund's involvement in combating money laundering and the financing of terrorism. *Journal of Money Laundering Control*, 6(4), 383-387.
15. Hunter, L.Y., & Biglaiser, G. (2020). The Effects of the International Monetary Fund on Domestic Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 32(3), 489-513.
16. Kawai, Y. (2005). International Association of Insurance Supervision and Recent Developments in Insurance Regulation. *The Geneva Papers on Risk and Insurance*,

- 30(1), 29-33.
17. Linarelli, J. (1995). The European Bank for Reconstruction and Development and the Post-Cold War Era. *University of Pennsylvania Journal of International Law*, 16(3), 373-442.
  18. McCarthy, K.J., & Santenb, P & Fiedlerca, I. (2014). Modeling the money launderer: Microtheoretical arguments on anti-money laundering policy. *International Review of Law and Economics*, 43(8), 148-155.
  19. Pieth, M., & Aiolfi, G. (2003). The private sector become active: the Wolfsberg process. *Journal of Financial Crime*, 10(4), 359-365.
  20. Rocha, I. M., & Canales, J. R. (2022). From financing needs to criminal terrorism: The role of terrorist financing in crime-terror relations. *Oñati Socio-Legal Series*, 12(4), 762-789.
  21. Rost, B. (2010). Basel Committee on Banking Supervision. *Handbook of Transnational Economic Governance Regimes*. 319-328.
  22. Singh, D. (2005). Basel Committee on Banking Supervision: Compliance and the compliance function in banks. *Journal of Banking Regulation*, 6(4), 298-300.
  23. Ujoodha. Y. S., & Suppiah, K. (2023). Mitigating money laundering through technological and regulatory strategies. *E3S Web of Conference*, 389(1), 1-17.
  24. Vernier, E. (2017). *Techniques de blanchiment et Moyens de lutte*, Paris: Dunod.
  25. Vernier, E., & Gaudin, C. (2008). Effectivite de la cooperation judiciaire dans la Lutte contre le blanchiment d argent (Effectiveness of judicial cooperation in the struggle against money laundering). *Laboratoire de Recherche sur l Industrie et l Innovation. ULCO/Research Unit on Industry and Innovation Working Papers*, 1-20. **(In France)**
  26. Walker, J. (1999). How Big is Global Money Laundering?. *Journal of Money Laundering Control*, 3(1), pp. 25-37.
  27. Woodward, R. (2004). The Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). *New Political Economy*, 9(1), 113-127.
  28. Yeh, S. S. (2022). New Financial Action Task Force Recommendations to Fight Corruption and Money Laundering. *Laws*, 11(8), 1-20.

Translated English References

1. Adetunji, J. (2019). Rethinking the internal mechanism of the EGMONT group in financial crime control. *Journal of Money Laundering Control*, 22(2), 327-338.
2. Aksenova, M. A. (2022). Legal support of anti-money laundering and terrorism

- financing regime in the conditions of new technologies integration. *RUDN Journal of Law*, 26(1), 112-128.
3. Alexander, K. (2001). The international anti-money-laundering regime: the role of the financial action task force. *Journal of Money Laundering Control*, 4(3), 231-248.
  4. Alexander, K. (2010). International Organization of Securities Commissions. *Handbook of Transnational Economic Governance Regimes*. 439-447.
  5. Alldridge, P. (2008). Money Laundering and Globalization. *Journal of Law and Society*, 35(4), 437-463.
  6. Al-Zaqibh, A.A.M. (2013). International Laws on Money Laundering. *International Journal of Social Science and Humanity*, 3(1), 43-47.
  7. Ardebili, H. (2003). Money laundering, its methods and effects in Iran and the world. *Economic research paper*, 3(10), 177-198. **(In Persian)**
  8. Bartulovic, M., & Aljinovic, N., & Piplica, D. (2023). Determining the Relationship Between Corruption and Money Laundering. *Montenegrin Journal of Economics*, 19(2), 109-118.
  9. Dinkel, R & Horisberger, B & Tolo, K.W. (1991). *Wolfsberg Think Pieces, Improving Drug Safety - A Joint Responsibility*. Springer: Heidelberg.
  10. Durguti, E., & Arifi, E., & Gashi, E., & Spahiu, M. (2023). Anti-money laundering regulations' effectiveness in ensuring banking sector stability: Evidence of Western Balkan. *Cogent Economics & Finance*, 11(1), 1-19.
  11. Felix, I. (2019). Lessambo. Anti-Money Laundering Laws. *Law*. 37-66.
  12. Florea, O. I., & Aivaz, K. A., & Vancea, D. P. (2022). Exploratory Study on the Types of Economic Crimes at EU Level. *Ovidius University Annals: Economic Sciences Series*, 22(2), 68-76.
  13. Gerbrands, P., & Unger, B., & Getzner, M., & Ferwerda, J. (2022). The effect of anti-money laundering policies: An empirical network analysis. *EPJ Data Science*, 11(1), 1-33.
  14. Haynes, A. (2004). The Wolfsberg Principles - an analysis. *Journal of Money Laundering Control*, 7(3), 207-217.
  15. Holder, W.E. (2003). The International Monetary Fund's involvement in combating money laundering and the financing of terrorism. *Journal of Money Laundering Control*, 6(4), 383-387.
  16. Hunter, L.Y., & Biglaiser, G. (2020). The Effects of the International Monetary Fund on Domestic Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 32(3), 489-513.
  17. Jamali Hajiani, A., & Abdulahi, A., & Mirzaei, A. (2023). Money laundering for abuse

- of the international trade system with a look at the fundamental challenges of Iran's trade system. *International Studies Quarterly*, 20(1), 257-282. **(In Persian)**
18. Jantani, M. (2017). Identifying the role of funds control systems in preventing electronic money laundering on the website of the state audit office portal. *Economics studies, financial management and accounting*, 3(2), 61-69. **(In Persian)**
  19. Kawai, Y. (2005). International Association of Insurance Supervision and Recent Developments in Insurance Regulation. *The Geneva Papers on Risk and Insurance*, 30(1), 29-33.
  20. Linarelli, J. (1995). The European Bank for Reconstruction and Development and the Post-Cold War Era. *University of Pennsylvania Journal of International Law*, 16(3), 373-442.
  21. McCarthy, K.J., & Santenb, P., & Fiedlerca, I. (2014). Modeling the money launderer: Microtheoretical arguments on anti-money laundering policy. *International Review of Law and Economics*, 43(8), 148-155.
  22. Mousavi Nejad, S., & Ranjbar, M. (2022). Digital currencies, money laundering and solutions to deal with it in international laws. *Iranian Sociology Monthly*, 5(11), 3766-3774. **(In Persian)**
  23. Pieth, M., & Aiolfi, G. (2003). The private sector become active: the Wolfsberg process. *Journal of Financial Crime*, 10(4), 359-365.
  24. Rocha, I. M., & Canales, J. R. (2022). From financing needs to criminal terrorism: The role of terrorist financing in crime-terror relations. *Oñati Socio-Legal Series*, 12(4), 762-789.
  25. Rost, B. (2010). Basel Committee on Banking Supervision. Handbook of Transnational Economic Governance Regimes. 319-328.
  26. Sateai, Z. (2022). Globalization of financial markets and expansion of money laundering crime. *The 6th International and National Conference on Management, Accounting and Law Studies*. Tehran, Iran. **(In Persian)**
  27. Singh, D. (2005). Basel Committee on Banking Supervision: Compliance and the compliance function in banks. *Journal of Banking Regulation*, 6(4), 298-300.
  28. Ujoodha, Y., & Suppiah, K. (2023). Mitigating money laundering through technological and regulatory strategies. *E3S Web of Conference*, 389(1), 1-17.
  29. Vernier, E. (2017). *Techniques de blanchiment et Moyens de lute*, Paris: Dunod.
  30. Vernier, E., & Gaudin, C. (2008). Effectivite de la cooperation judiciaire dans la Lutte contre le blanchiment d argent (Effectiveness of judicial cooperation in the struggle

- against money laundering). Laboratoire de Recherche sur l'Industrie et l'Innovation. ULCO/Research Unit on Industry and Innovation Working Papers, 1- 20. **(In France)**
31. Walker, J. (1999). How Big is Global Money Laundering?. *Journal of Money Laundering Control*, 3(1), 25-37.
32. Woodward, R. (2004). The Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). *New Political Economy*, 9(1), 113-127.
33. Yeh, S. S. (2022). New Financial Action Task Force Recommendations to Fight Corruption and Money Laundering. *Laws*, 11(8), 1-20.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی